

SZEMLE

ÚJ LAPOT KÖSZÖNTÜNK

Ritka örömteli eseményt köszönhetünk, egy folyóirat számára talán a legörömtelibbet: új lap tárunk született. 2003 őszén megjelent az *Új Ifjúsági Szemle* I. évfolyamának 1. száma.

Az esemény jelentőségét már az is jelzi, hogy elsőként a köztársasági elnök és az országgyűlés elnöke üdvözölte az újszülöttet. A kevésbé tájékozott vagy egyszerűen csak fiatalabb olvasó, aki már a lap címében szereplő „új” jelzőtől gyanakodni kezdett, a beköszöntőkből megtudhatja, hogy nem is teljesen újszülöttről van szó: 1981-től 1989-ig működött már egy, sőt, 1985 és 1988 között két Ifjúsági Szemle, és az új lap vállalja a folytonosságot. A számozásból ez ugyan nem tűnik ki, de az első szám végén értékelendő gesztusként megkapjuk az elődök teljes repertóriumát.

Az új lapnak meglepően nagy létszámú szerkesztősége van 28 főből áll, amelyet két társszerkesztő, Bauer Béla és Nagy Ádám vezet. A szerkesztőbizottság ehhez képest szerény, mindössze nyolc tagból áll, de így is garanciája lehet a lap tudományos színvonalának, és az ifjúság kutatóinak több generációja helyet kapott benne. A lapot az Új Mandátum Kiadó adja ki, lapigazgató Németh István.

A szerkesztőbizottság, a szerkesztők és a kiadó ambíciója a kontinuitás jegyében az érdeklődő értelmiségieknek szóló, a tudományos eredményeket „az akadémiai típusú lapokban rejlő túlzott tudományosság” nélkül közreadó negyedévenkénti kiadvány elindítása. Kifejeződik ez a lap állandó rovatainak szerkezetében. A lapszámok a szerkesztőség szándéka szerint egyegy körkérdéssel indulnak. Az első szám egy harmadát azok a válaszok teszik ki, amelyet a felkért hozzászólók a következő körkérdésre adtak: *Van-e joga, vannak-e eszközei az ifjúsági korosztályoknak a véleménynyilvánításra?* A válaszokat a lap kommentár nélkül közli, nem a téma rendszeres feldolgozására, hanem a témával kapcsolatos álláspontok változatosságának

bemutatására törekszik. További állandó rovatok: az „Ifjúsági közélet”, az „Ifjúság és társadalom”, az „Ifjúság és környezet”, az „Életmód-élethelyzet” és a „Kitekintés”.

Az (újra)induló lap első száma fontos cikkekkel igazít el a rovatok sajátos arculatát illetően. Az „Ifjúsági közélet” rovatban Komássy Ákos és Kucsera Tamás Gergely felvázolja a rendszerváltás utáni kormányok ifjúságpolitikáit. Konklúziójuk az, hogy az érdekegyeztetés intézményesítésére tett kísérletek ellenére „egyik kormányzati ifjúsági stratégia és struktúra sem váltotta be a hozzá fűzött reményeket”. Erre válaszol Nagy Ádám cikke, amely egy lehetséges ifjúságpolitika vázát kínálja.

Szociológiai szempontból a legjelentősebb Bauer Béla, Szabó Andrea, Mádér Miklós és Nemeskéri István tanulmánya. Ők az Ifjúság 2000 adatfelvétel elemzésével leírják azt a finom rétegződést, amely a három nagy kategóriába sorolható 22 csoportjával némileg érthetővé teszi egy konzisztens ifjúságpolitika kialakításának nehézségét. Megállapításaik kemény tényekre hívják fel a figyelmet: „A két fő életpályamodellbe tartozó fiatalok [A »vesztesek« és a »nyertesek« Cs. M.] között a vizsgálat szinte semmiféle átjárást nem mutatott ki a tudástőke és az anyagi tőke elemzése alapján. Ez azt jelenti, hogy a »vesztesek« számára az állam nyílt beavatkozása is kevés ahhoz, hogy a társadalmi hierarchiában magasabb helyet elfoglaló szűkebb csoportjainak élet és létkörülményeit akár csak megközelítsék.” Ráadásul a családalapítás csak „vesztesekre” jellemző huszoneves korukban, a „nyertesek” nagyobbik fele a szülői családból már kiválva, de saját család nélkül él. „Az” ifjúság tehát annyira nem létezik társadalmi egységként, hogy a szerzők felteszik a kérdést: „Az egy országhatáron belül élő fiatalok vajon egy Magyarországhoz tartoznake?” A riasztó tényekre és kérdésekre természetesen könnyebb lenne reagálni, ha a szerzők nem korlátoznák magukat e helyütt a rétegek pusztá leírására. Így az olvasó

kíváncsian várja a statikus kép mozgásba hozását olyasféle kérdések mentén: vajon a két szélső kategória közötti átjárhatatlanság mellett mekkora és miből állhat a középrétegekbe való felemelkedés lehetősége a „vesztesek” számára? vagy a család-alapítás nem járule hozzá maga is a felemelkedési lehetőségek korlátozásához, s ha igen mennyire és hogyan? Az ilyen kérdések megválaszolása a rétegződési dimenziók dinamikájának elemzését feltételezi aminek eredményeit a szerzők a lap további számaiban bizonyára közölni fogják.

Rózsahegyvi Viktória egy olyan új törvény megvalósulásának működő formáit tárja fel, amely a gyerekek napközbeni ellátásának önkormányzatok feladatává tételével valamennyire hozzájárulhat a felzárkózási korlátok lebontásához. Megrögzült intézmények hiánya egyúttal nagy lehetőséget nyit a civil szervezetek állami feladatvállalásának, éppen egy olyan területen, amely Bauer és társai elemzése szerint az ifjúságnak legalább 43 százalékra a „vesztesek” számára döntő jelentőségű.

Az „Ifjúság és környezet” rovat ugyan azt a szándékot fogalmazza meg, hogy elsősorban „a főváros, illetve vidék ifjúságának élethelyzetéről, szokásrendszeréről, azok hasonlóságairól, eltéréseiről” akar hírt adni, az első szám Bank Dénes más, szélesebb horizontú írását közli „Sikeres uniós ifjúsági struktúrák Nemzeti Ifjúsági Tanácsok Európában” címmel. A szerzőt nyíltan a jó példák terjesztésének nagyon is „EUS” szándéka vezeti, mivel az ifjúsági tanács hazai létrehozása túl hosszú ideje és túl kevés eredménnyel folyik. A cikk hat uniós tagállam tapasztalatait elemző kutatásra támaszkodik, és hasznos áttekintést nyújt, de egyúttal a rovatathárok meghúzásának szerkesztői nehézségét is jelzi, hiszen éppoly joggal kerülhetett volna az „Ifjúság és közélet” rovatba, mint jelenlegi helyére.

Az „Életmód-élethelyzet” rovat írásai két sajátos csoportról szólnak. A fiatalokú bünelkövető lányok nézeteiről a női szerepekkel, különösen az anyasággal kapcsolatban (Fehérvári Szilvia), és a különféle fogyatékosággal élőkről (Büki Gabriella, Csorba Katalin és Rigler Dorottya).

Figyelemre méltó a Kitekintés rovat vállalása: minden számban közölni kívánnak egy történeti blokkot, amelyben „olyan emblematisz személyeket szoláltatunk meg, akik fiatalon aktív szereplői voltak generációjuk szellemi életének, civil vagy politikai mozgalmainak”. Elsőként Csörsz Istvánnal készítették interjút (Sipos Júlia), aki továbbra is abban látja az író dolgát, hogy „tárja fel a társadalom betegségeit”. Ő ma a skinhead csoport

okat kérdezné, hogy megtudja, hogyan van jelen közöttük „ez az összes zavaros ideológia”.

Összegezve olvasmányaimat: öröm kézbe venni az Új Ifjúsági Szemle első számát. A törekvés, amelyet kinyilvánít, és az, ahogyan elkezd megvalósítani egyaránt ígéretes. Ifjú lapotársunknak sok sikert az Olvasóknak sok jó cikket kívánunk.

(Új Ifjúsági Szemle. Új Mandátum Kiadó. 2003 – Főszerkesztő: Bauer Béla és Nagy Ádám.)

Csáková Mihály



ÚJ SZINTÉZIS FELÉ

(AVAGY A HOSSZÚTÁVFUTÓ MAGÁNYOSSÁGA)

Nagy Péter Tibor *Hajszálcsövek és nyomáscsoportok. Oktatáspolitikai a 19–20. századi Magyarországon* című munkája (Oktatáskutató Intézet és Új Mandátum Kiadó) nehezen befogadható jelenség a neveléstörténet-írás számára. A kötet olyan tulajdonságokat mutat fel, melyek élesen elütnek a rendszerváltás évtizedében önbizalmában, finanszírozásában, befolyásában fokozatosan átalakuló társadalomtudományos műhelyek természetétől. Először vegyük sorra ezeket.

A szerző másfél évtizede tudatosan és egyre nagyobb elmélyültséggel műveli szakterületének – a felvilágosodástól 1948-ig tartó időszak neveléstörténete és oktatáspolitikája – kutatását. Módszertani eszköztára és megközelítései változatlanok, csupán használatuk vált kifinomulttá. Korábban tett megállapításai nem szorulnak konjunkturális korrekciókra. Tárgyismerete és forráskezelése – ha lehet – még meggyőzőbb. Egy szervesen építkező kutatói-elemzői életmű újabb átlomásával van tehát dolgunk. Olyan jelenség ez, melyet a politikai és gazdasági konjunktúrák társadalomkutatása ritkán szokott felmutatni. A híres angol művészfilm címét kölcsönvéve, Nagy Péter Tibor ismerheti „a hosszútávúto magányosságát”.

A kötet befogadását tovább nehezítheti a témához értők szűk köre. (Vigasz legyen, hogy nincs ez másképpen a nálunk gazdagabb államokban sem. Egykoron éppen a szerzővel közösen csodálkoztunk rá a 80-as évek belgiumi neveléstörténet írására, ahol szintén néhány szerző ír a szűk körű közönség számára.) A 80-as évek professzionalizációs folyamata óta Magyarországon oktatás-